

การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาด้านเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ
ชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
คณะผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร เกษสังข์ และอาจารย์บุลากร สมไสย
ปีที่ทำวิจัย 2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพด้านการเกษตรกรรม 2) ศึกษาความต้องการ
และแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาด้านเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อเสริมสร้าง
สุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข และ 3) ศึกษาผลการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาด้าน
เกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุขในด้านความรู้ และพฤติกรรม
เทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรที่หมู่บ้านโนนทอง
เลือกแบบเจาะจงผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการการวิจัย จำนวน 6 คน กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย
เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 คน เกษตรกรที่หมู่บ้านโนนทอง จำนวน 16 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล
โนนทอง 5 คน เครื่องมือหรือวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม
การประชุมระดมความคิด และการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพด้านการเกษตรกรรม เทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า
เกษตรกรมีที่ดินในการทำน้อย ปัญหาที่น่าเสียดายจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ขาดแคลนน้ำ
สะอาดในการอุปโภคและบริโภค ภาวะเสี่ยงจากการเกษตรที่สำคัญ คือ การใช้สารเคมีในการเกษตร
โดยป้องกันตนเองไม่เหมาะสม การทำงานในบริเวณที่มีการสูดดมสารเคมี ปัญหามลพิษด้าน
สิ่งแวดล้อม การใช้สารเคมี น้ำเสีย และเรื่องขาดแคลนน้ำ

เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขทั้งสุขภาพกายและใจ ครอบครัว
อบอุ่น สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองไม่พึ่งพิงนายทุน ไม่เป็นหนี้ อยากให้มีการอบรมให้ความรู้อย่าง
เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำหมักจากวัตถุดิบที่มีในพื้นที่ เทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิต ต้องการ
ผู้นำต้นแบบกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จการเกษตรยั่งยืนในพื้นที่ เป็นตัวอย่างการปฏิบัติตน
มาแนะนำให้มีความรู้หรือช่วยเหลือ อยากให้หน่วยงานต่าง ๆ มาติดตามเพื่อกระตุ้น

แนวทางการพัฒนาเครือข่าย เริ่มต้นให้เกษตรกรเกิดความรัก เห็นคุณค่า ความสำคัญที่อยากจะ
ทำเกษตรยั่งยืนตามศาสตร์ของพระราชา หาผู้นำเกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ
และเป็นปรารถนาอบรมให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้สารเคมี จัด
กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกันและ สร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกษตรกรเกิด

การเรียนรู้ กระตุ้นให้เกษตรกรมีความขยันในการทำงาน และมีการติดตามจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเกษตรกรหรือมาให้ความรู้ใหม่ ๆ

ผลการพัฒนาเครือข่ายด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ที่เกิดจากการจัดเวทีประชุมกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ในการดูแลรักษาต้นไม้แต่ละชนิด การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยพืชสด การทำยาฆ่าศัตรูพืชที่มาจากวัสดุธรรมชาติ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร รู้จักการคิดวิเคราะห์ในการใช้จ่าย ทำบัญชีใช้จ่ายภายในครอบครัวอย่างง่าย ส่งผลให้ภาวะการเป็นหนี้เริ่มลดลง สุขภาพกายและจิตที่ดี

เกษตรกรมีพฤติกรรมการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำความรู้ที่มีมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนกัน ถอดบทเรียนปัญหาที่พบจากการเกษตร การเกษตรปลูกพืชที่หลากหลายจะเน้นพืชที่ตนชอบ มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ ปลูกพืชตามกำลังที่ตนสามารถบริหารจัดการได้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด มีการคุยกันภายในครอบครัวเกี่ยวกับการใช้จ่าย มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ไม่ใช่สารเคมี เกิดชุมชนเกษตรกรเอื้อเฟื้อ มีการแบ่งปันผลผลิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น และชีวิตมีความสุขที่อยู่อย่างพอเพียง

คำสำคัญ: เครือข่ายการจัดการเรียนรู้ เกษตรกรรมยั่งยืน สุขภาวะชุมชน